

אורות השבת

גליון מס' 849

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
ויגש

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

חיים במתנה

וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל יַעֲקֹב כִּמְהָ יָמִי שְׁנֵי חַיִּים. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פֶּרְעֹה יָמִי שְׁנֵי מִגֻּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה מֵעַט וְיָרְעִים הָיוּ יָמִי שְׁנֵי חַיִּים וְלֹא הִשְׁגִּינוּ אֶת יָמִי שְׁנֵי חַיֵּי אָבִימִי מִגֻּרֵיהֶם (בראשית מז, ח-ט)

כמה נוראים הם בזה דברי המדרש (מובא בעשרת זקנים): אמר לו הקב"ה ליעקב נתתי לך חיים במתנה ואתה אומר עליה 'מעט ורעים', חייך שעל כל מילה שאמרת לפרעה, הנני מוריד לך שנה אחת, עכ"ל. ואכן יעקב אבינו חי מאה ארבעים ושבע שנים – לעומת מאה ושמונים שנה שחי יצחק אביו (וגם אברהם נקצבו לו סך השנים הללו אלא שהקדישו פטירתו בחמש שנים כדי שלא יראה בקלקולו של עשו). נמצא שחסרו ליעקב אבינו שלושים ושלוש שנים רק בעבור הדברים שאמר לפרעה. אלא שכבר העירו שם, שבכל דברי יעקב לפרעה אין אלא עשרים וחמש מילים, וא"כ מדוע החסירו ממנו עוד שמונה שנים! וביארו, שגם על השאלה ששאל פרעה את יעקב 'ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך', הוצרך יעקב אבינו לשלם בשמונה שנות חיים. שכן פרעה לא היה שואל את יעקב שאלה זו, אילולא ראה על פניו את תלאות חיו אשר בודאי גרמו לו להיראות זקן יותר מכפי גילו. ועל כך נתבע ע"י הקב"ה, הלא היה לך להתהלך בשמחה ובמאור פנים עד אשר כל רואך לא יכירי בתלאות שהיו מנת חלקך עלי אדמות, ועל כן עליך לשלם גם על שאלת פרעה! ויש להתבונן נוראות, הלא מסכת חיו של יעקב אבינו היתה רצופה בתלאות קשים ונוראים, כפי שערוכים המה בארוכה במקראות מפורשים. ודי אם מזכיר את רדיפת עשיו להורגו עד שנאלץ לעזוב את בית אביו ואמו, ואת עשרים שנות עבודת פרך אשר היו נחלתו בבית דוד לכן הארמי כפי שהעיד על עצמו 'ביום אכלני חורב וקרח בלילה', ומעשה דינה וכל מלחמותיו עם מלכי כנען, ועל כולנה מכירת יוסף אשר לדברי רבותינו במשך עשרים ושתיים שנה לא ישב על גבי מצע וכו'. ועם כל זה, נתבע משמים על שלא התהלך בפנים מאירות ועליזות!

ואמנם אין לנו מושג כלל בעוצם גדלותו של יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות, אך תורה היא וללומדה אנו צריכים. ונראה לבאר בס"ד עומק תוכחה זו, בהקדם לדברי המדרש עה"פ 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא' (תהלים קסז, ז), וז"ל: לעתיד לבוא בסעודתו של משיח, מכבד הקב"ה את אברהם אבינו ע"ה בכוס של ברכה, אך אברהם מבקש לפוטרו מכך, מפני שיצא ממנו ישמעאל וכו'. ואח"כ מכבד ליצחק אבינו ע"ה, אך גם הוא משיב שאינו ראוי לכך, מפני עשיו שיצא ממנו. וגם יעקב אבינו ע"ה סבר שאינו ראוי לכך, מפני הצרות הרבות שהיו מנת חלקו וכו'. וכן על זה הדרך עד שהגיע לדוד המלך ע"ה, מיד נענה ואמר: לי נאה ולי יאה לברך, נטל את הכוס ובירך 'כוס ישועות אשא', עכ"ל. ויש להתבונן נוראות, וכי מסכת חיו של דוד המלך ע"ה לא ידעה תלאות! והרי כל התלאות המתוארים בדברי האבות הק', היו מנת חלקו. זאת ועוד, הרי הוא עצמו העיד 'משברך וגליך עלי עברו', לאמר שכל משברי הזמן ומצוקות העתים וגלי הצרות הגועשים עברו עליו. וא"כ היאך דוקא הוא נטל את הזכות לברך את ה' בקול שירה חמרה.

ברם לכשנתבונן נראה, שאושר האדם אינו מתערער לפי גודל תלאותיו, אלא בדרך שהוא מקבלם. ומצאנו בזה ג' בחינות: האחת, היא דרך המתלוננים המרבים לבכה את מר גורלם, ועליהם כבר הארכנו להוכיח בראיות בחרות שמפסידים הם בזה את הזכות להננות מחסדי השי"ת, כמו שאמרו בגמ' (ברית סא, א) 'כל המבזה את הבגד סופו שאינו נהנה ממנו', ע"ש. השנית, היא דרך הצדיקים אשר מצדיקים עליהם את הדין ואינם מהדהרים אחר מידותיו של הקב"ה, מתוך הכרה ברורה דכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד. כדוגמת אברהם אבינו ע"ה אשר קיבל את ציוי העקידה בנחת עד אשר לא הפריע הדבר אפילו את שנתו, שכן הכתוב מעיד עליו 'וישכם אברהם בבוקר' – סימן שהשכים משנתו. וכן מצאנו אצל יונה הנביא, שכאשר הספינה חישבה להישבר וכל הסובבים זעקו על הסכנה הנוראה המרחפת עליהם, אך הוא עצמו ערבה עליו שנתו עד אשר הוצרך קברניט הספינה להעידו 'בן אדם מה לך נרדם' (יונה א, ו). ומה נורא היתה דממתו של אהרון הכהן ע"ה, אשר ביום חנוכת המשכן – יום בו גם הוכתר לראשונה לכהן גדול, נקטפו שני בניו במיתה נוראה עד אשר געו כל העם

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

השמחה מביאה ברכה

כתב בזהיר אין השכינה והברכה שורה אלא מתוך שמחה, וכן איתא במסכת שבת 'ושבחתני אני את השמחה', אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה של מצווה שנאמר 'ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', מבאר ה'בן לאשרי' יוסף הצדיק שואל את אחיו 'היש לכם אב או אח' גימטריה 'כי בטל שמחה', הכוונה, "אב ואח" שניהם בחינת "חכמה", כמו שהזכיר כתב חכמה נקראת אב. וכן חכמה נקראת אח כדכתיב 'אמור לחכמה אחותי את', והיינו שמספירת החכמה בעולמות העליונים נמשך רוח הקודש. ויוסף היה תמחה על אחיו איך הייתם יכולין לסבול חוסר של רוח הקודש שנים רבות כל כך על ידי שנבטלה השמחה בביתכם על ידי צערו של יעקב אבינו ע"ה.

בברכת ליל ליל וקבוצ

הרב עוזיאל אדרי

רב המרכז הרפואי "סורוקה"

וק"ק 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	יום שבת
מדיק לבאר-שבע	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35
קלות השחר	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41
זמן סליט ותפילין	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44
זריחה - תנן חמשה	8:40	8:41	8:41	8:41	8:41	8:41	8:42
סוף ק"ש לזית מביא	9:11	9:11	9:12	9:12	9:12	9:12	9:13
סוף ק"ש לתנן ותרין	10:03	10:03	10:03	10:04	10:04	10:04	10:04
חצות יום ולילה	11:46	11:46	11:47	11:47	11:48	11:48	11:49
כזחה גדולה	12:16	12:16	12:17	12:17	12:18	12:18	12:19
פליג תמחה	16:03	16:03	16:04	16:04	16:05	16:06	16:07
שקיעה	16:54	16:55	16:56	16:57	16:57	16:58	16:59
אשף חסוכים	17:07	17:08	17:08	17:09	17:10	17:11	17:12

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	ויגש
הפטרה:	ויהי דבר
כניסת השבת:	16:33
יציאת השבת:	17:25
רבנו תם:	17:56

אורות הכשרות

בבכיה – 'ואחיהם כל בית ישראל יכבו את השריפה אשר שרף ה' (ויקרא יו). אך ראה זה פלא, היחיד שלא בכה היה דוקא אהרן אביהם – 'ידום אהרן' (ויקרא יג). וכבר העיר מרן הגר"מ שך זצ"ל, מדוע לא כתוב 'ישתוק אהרן! ומכאן למד יסוד נפלא, שאינה דומה שתקיה לדממה. שכן המקבל עליו את הדין בשתיקה, אפשר שהצער והיגון ורושם הייסורים ניכרים על פניו הנפולות. ולזה דקדק הכתוב בלשון 'ידום', לרמוז שאהרן הכהן לא זו בלבד ששתק אלא גם לא ניכר בו שום רושם כלל. והדברים מופלאים, שהרי באותו היום הכתירוהו לכהן גדול ובודאי שהיה שמח ביותר, ואם העיד עליו הכתוב שהאסון הנורא לא עשה בו שום רושם, הרי אומר שמאור פניו נותר כפי שהיה!

אלא שעדיין יש דרגה גבוהה מזו והיא שלא די בשתיקה דממה, אלא צריך להודות ולהלל את השי"ת גם על מה שנראה כחרון אף בבחינת 'אודך ה' כי אנפת בי', וכמ"ש 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה'. ודרגה זו מצאנו במקראות מפורשים לגבי דוד המלך ע"ה, אשר חרף כל תלאותיו, העיד על עצמו 'למען יזמרך כבוד ולא ידום' (תהלים ל, יג), רוצה לומר: רבש"ע משברי הזמן ומצוקות העיתים אשר פקדו אותי מעודי ועד היום, לא זו בלבד שלא הפילו את רוחי ולא עשו בי שום רושם, אלא גם גרמו לי להתרוממות הנפש עד כדי שירה חמרה, וז"ש למען 'יזמרך' כבוד ולא רק 'ידום'. והיסוד לדרגה זו, התחדש ע"י דוד המלך בכבודו ובעצמו, כמ"ש 'גם כי אלך בנאי צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי' (תהלים נג, ד), והבן. **ומעתה** שוב לא יפלא, היאך נתרצה דוד המלך ע"ה לקבל על עצמו את 'ברכת הכוס' מבלי שהתאונן על ריבוי צרותיו, שכן לפי דרגתו והכרתו מעולם לא פקדה אותו כל צרה וצוקה אלא רק ברכות וישועות היו מנת חלקו, בבחינת 'הבוטח בה' חסד יסובבנו', היינו שהבוטח בה' רואה בצרותיו את חסדי השי"ת!

בברכת לבת אלף ואבורך

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

אורות הפרשה

יעקב אבינו והשכינה

צריך להבין למה נאמר לשון זה בכמה שינויים, כאן אמר **והורדתם את שיבתי "ברעה שאולה"**, ובהמשך אמר **"ביגון שאולה"** דכתיב 'והורידו עבדיך את שיבתי עבדך אבינו **ביגון שאולה**, ויעקב עצמו אמר **"אבל שאולה"** כי ארד אל בני **אבל שאולה**. מבאר ה' **ברכה משולשת** ששלושת השינויים הללו **"ברעה שאולה, ביגון שאולה, ואבל שאולה"**, על פי דאיתא **במסכת שבת אין השכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות אלא מתוך דבר שמחה של מצווה**, וכן כתב **בזהר** אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה. עוד איתא **בתורת כהנים** כל אדם לפני מותו קודם הפטירה מן העולם זוכה ורואה את השכינה, ועל כן איתא **במסכת אבות דרבי נתן** הוא היה אומר מת מתוך הבכיה סימן רע לו, מכיוון שלא זכה לראות את השכינה שהרי אינה שורה מתוך העצבות. וזהו מה שהתאונן יעקב אבינו ע"ה כי ארד אל בני **אבל שאולה** אם חלילה יקרה אסון לבנימין כיוון שאני נתון כבר בעצבות ובצער גדול על בני יוסף לא אוכל להיות בשמחה ולא אזכה מתוך עצבות לראות את שכינה הקדושה בעת הפטירה. אך ידוע כתב **האור החיים הקדוש** וכן **בשם משמאל בשם האבני נזר** מדוע כשיהודי נפטר גופו מטמא מה שאין כן גופו של גוי, מפני שהיה בגוף נשמה קדושה חלק אלוקה ממעל ממש, ומקום ראוי להשכין בו את השכינה הקדושה ונדחה, אז שורה במקום זה הטומאה שפחה בישא שנקראת רעה, וביאר ענין זה במשל לשתי חביות שהתרוקנו מתכולתן והיו עומדות זו לצד זו אחת הייתה מלאה דבש ואחת הייתה מלאה זבל, כל הזובים והרמשים מתקבצים לאותה שהייתה מלאה דבש יותר מזו שהייתה מלאה זבל, כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להדבק בקדושה, ולזה יטמא באהל ואפילו אלף בתים מקורים ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החלל המקורה, מה שאין כן גוי אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף. ועל זה אמר יהודה אחר כך בשם יעקב **"ברעה שאולה"** ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי **ברעה שאולה**. ועוד הוסיף יהודה ואמר שזה יותר גרוע באומרו **"ביגון שאולה"** דכתיב 'והורידו עבדיך את שיבתי עבדך אבינו **ביגון שאולה**, הכוונה על השפחה רעה הטמאה שהשם שלה מלשון **"ללה"** כי מי שהוא בעצבות היא שולטת עליו רחמנא ליצן ועל כן כל תפקידה להרבות להגביר את העצבות בעולם ומייללת תמיד כשמה. ועל זה אנו מתחננים בתפילה ומבקשים בכל יום והסר ממנו יגון ואנחה, אכ"ר.

ההבדל בין שני הפעמים במילוי שקי התבואה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני ואל ייחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה, בספה"ק הקשו למה כתיב בלשון נסתר **ויגש אליו יהודה** ולא כתב **ויגש יהודה אל יוסף**, ולמה כפל את הלשון **"ידבר דבר"**, וביותר יפלא הלא בסוף פרשה הקודמת **"פרשת מקץ"**, הסכים יהודה ואמר 'הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו, ומדוע כשיוסף וויתר להם ואמר שמסתפק שרק 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם', כלומר שיהיה עוזר חשוב שלי המושל של מצרים, ולא בבית האסורים או חלילה להשתעבד בו בפרך כעבד, וכדאיתא **במסכת שבוועות** עבד מלך הרי הוא כמלך, ולמה כעס יהודה עד שדיבר עמו קשות והכין את עצמו ואחיו להחריב את מצרים. מבאר **הצדיק מרעננה** זיע"א היה הבדל בין הפעם הראשונה לפעם השניה במילוי השקים בתבואה, בפעם הראשונה נאמר **"ויצו יוסף וימלאו כליהם בר' וימלאו"** לשון **רבים** שאצל כל העולם הממונים היו ממלאים את השקים, אבל אצל אחיו הורה יוסף שהם בעצמם ימלאו כדי להראות שסומך עליהם כנאמנים, והממונה על ביתו שם בחשאי לכל אחד **בתחתית השק את כספו**, ולכן לא הבחינו עד שבאו לביתם שנאמר **"ויראו את צרות כספם המה ואביהם וייראו"**. ובפעם השניה ציווה שהממונים ימלאו את השקים שנאמר **"ויצו את אשר על ביתו מלא את אמתחתו האנשים אוכל..."** ושם כסף איש בפי אמתחתו ואת גביעי... בפי אמתחת הקטן, ובא יהודה להוכיח ליוסף שזה עלילת שווא, והנה בשומעו שיוסף מסכים עימו שאמר 'ואתם עלו לשלום אל אביכם' אם כן מדוע רוצה להחזיק בבנימין לעבד, ולא בתור עונש בבית האסורים, אלא עוזר המושל, אז ניגש יהודה למלחמה שיש לו הבטחה ליעקב אביו להחזיר את בנימין.

הודעה משמחת

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב כי בימים אלו הצטרפו למעגל **"הכשרות מהדרין"** שעי"י **"בד"ץ מהדרין"** ב"ש

"קופיז"

תחנה מרכזית (טרמינל) באר שבע

"בונז'ור"

תחנה מרכזית (טרמינל) באר שבע

בברכה

מחלקת כשרות מהדרין שעי"י הרבנות באר-שבע

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע
מחלקת הכשרות

בשורה משמחת

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב כי בימים אלו הצטרפו למעגל **"הכשרות הרגילה"** שעי"י **"הרבנות"** ב"ש

"בית הפול"

רח' הבדיל 19, עמק שרה באר-שבע

"אולמי אורימא מבית אודיסאה"

רח' הפלדה 7, עמק שרה באר-שבע

בברכה "מחלקת הכשרות" שעי"י הרבנות באר-שבע

דבר רבני השכונות

הרה"ג אברהם טריקי שליט"א
רב שכונה ד' ורב חברה קדישא באר-שבע
"ענווה" - הגדולה האמיתית

"כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם" (מה, ה) יוסף שהיה שנוא על ידי אחיו נעשה פתאום מלך, ולכאורה דווקא זו ההזדמנות להבליט מעלותיו ולהציגם! ידוע כשאדם שונא לפלוני, והנה הוא רואה עולה לגדולה, הלא שנאתו באותו רגע פורצת כלפי חוץ עד כדי כך שמסוגל הוא לפגוע בנפשו מרוב צער וקנאה, אולם יוסף, אינו מתגאה על אחיו אלא להיפך יורד לרגשותיהם ומבקש להפיס דעתם בכך שאומר להם "למחיה שלחני אלוקים לפניכם". **מובא במדרש** (עשרה מלכים) שיוסף לא זימן את אחיו לסעודה בכדי לא להבליט את גדולתו "כי לשעבר אבא מושיבני למעלה מיהודה שהוא מלך ולמעלה מראובן שהיה בכור, ועכשיו אינו בדין שאשב למעלה מהם", ואפילו שיוסף הוא שליט מסוף העולם ועד סופו במשך ארבעים שנה, והתמיד מלכותו שמונים שנה מבלי השפלה וירידה. מ"מ אינו רוצה לשבת למעלה מיהודה וראובן, נשאר הוא באותה שפלות כזו שהיה בה בבית - האסורים, ואילו המלכות לא השפיעה עליו כחוט השערה. יוסף יודע לתלות את הצלחתו בהש"ת והוא אינו מסתחרר מן העלייה לגדולה והוא גם יודע לומר בבירור "בלעדי אלוקים יענה את שלום פרעה", ועל כן עונה לו הקב"ה: לא רצית להתגדל בעצמך חייך שעל כך תעלה לגדולה. **הרמח"ל** (ב"מסילת ישרים" יא) כותב: "ידוע ויבין כי אין הגאווה אלא עוורון מוכר אשר אין שכל האדם רואה חסרונותיו ומכיר פחיתותה שאילו היה יכול לראות והיה מכיר את האמת היה סר ומתרחק מכל הדברים המקולקלים האלה. גדולי רבותינו שהיו בהם מעלות גדולות של תורה ויראת שמים, סוד גדלותם היה "הסתרת מעשיהם". **מעשה על רבי שלום שרעבי זצ"ל** שעלה מתימן לירושלים. הוא הסתיר את כל ידיעותיו בתורה ובקבלה. בא לפני רבי גדליה חיון, ראש ישיבת המקובלים "בית אל", וביקש ממנו לקבלו כשמש בביהמ"ד ובשכר זה יכלכלו בלחם ומים. ר' שלום מצא חן בעיני הרב וקיבלו למשרת. בזמן אמירת השיעורים ישב לו ר' שלום בפינתו כאילו מתנמנם, אך לאמיתו של דבר היה קולט כל הגה שיצא מפי הרב. פעמיים כשנתקל ר' גדליה בקושיה שלא ידע לפתור, נכנס ר' שלום במיצר, מצד אחד יכול היה לפתור את הבעיה, ומאידך לא רצה לגלות עצמו. הוא היררר ושקל מה עדיף, הקלת צער רבו בפתרון קושיותיו, או המשך הסתרת גדולתו, לבסוף עלתה במוחו המצאה. הוא יכתוב את התירוצי על פיסת נייר, ובסיום השיעור כשהוא יאסוף את הספרים כמנהגו, יניח את הפתק באותו דף שלמד הרב, והנה יום אחד הטרידה קושיה את ר' גדליה עד שגם אוכל לא בא לפיו, והיה מסתובב אנה ואנה תפרס בשערפיו ומחפש בספרים ופתרון אין. כשהגיע זמן השיעור והרב פתח את ספרו, מיד נפל מבטו על הפתק המונח על הדפים, כשעיין בו אורו עיניו! מצא כי במילים ספורות הקושיה איננה! הוא סיפר לתלמידים על הפתק ופקד עליהם להודיע מי הוא הכותב, ואין איש יודע. מחזה זה חזר ונשנה, בכל עת כשעלתה קושיה, היה מוצא פתורנה בפתק הסמוי. ואיש לא העלה בדעתו, כי השמש הצנוע ידו בדבר, דירת הרב הייתה סמוכה להיכל הישיבה, וחלון השקיף מביתו לאולם. לר' גדליה הייתה בת ושמה חנה, כאשר שמעה על תעלומת הפתקים, לקחה את הדבר לליבה ונודי פעם לאחר השיעור הייתה מעיפה עין לעבר ההיכל. והנה היא מבחינה כי השמש ר' שלום נוטל את ספרו של אביה ומפדף בו, סוגרו ומכניסו לארון. היא סיפרה את הדבר לאביה, כי חושדת היא בשמש. מיד קרא לו הרב וגזר עליו שיגלה הדבר, נכנע ר' שלום וגילה לו, בצירוף בקשה שלא יפרסם הדבר. קם הרב ונישקו ואמר לו: "אחרי הודיעך אלוקים את כל זאת, אין חכם ונבון כמך, אתה תהיה לממלא מקומי ואל תחזיק טובה לעצמך כי הגיעה שעתך להתגלות!" מיד מינהו לר"מ בישיבה וחנה בתו אשר זכתה שעל ידה נתגלה הרש"ש, זכתה ותהי לו לאשת חבר. **מה נדבר אנחנו, כמה צריכים אנו לפשפש ולנקות עצמנו מגאווה בכל עת. האם יש לנו סיבה לגאווה בעשיית חסד? בלימוד תורה? יזכנו הש"ת להידיבק במידת הענווה כי הגאווה והגדולה לחי עולמים.**

בבית אברהם טריקי

הרב אברהם טריקי

מאמר זה נכתב לעילוי נשמת
מו"א ועט"ר הגה"צ רבי יוסף שלמה בר עליה זצ"ל
שהשבו יחול פקידת 12 חודשו

ומ"א ועט"ר הרבנית הצדקת רחל בת סימי ע"ה
שהשבו יחול פקידת 11 חודשה

ומ"ח חנה זרד בת אסתר ע"ה
שהשבו יחול יום פטירתה
ת.נ.צ.ב.ה

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א
הלכות תענית ציבור

ש - האם מותר להסתפר או להתגלח בתענית עשרה בטבת?

ת - אמנם מעיקר הדין אין איסור בתספורת וגילוח בצום עשרה בטבת, מכל מקום ראוי להחמיר שלא להסתפר ולהתגלח בו.

ש - אימתי מתחיל צום עשרה בטבת וסיימו?

ת - צום עשרה בטבת תחילתו עם עלות השחר, וסופו בצאת הכוכבים. להבדיל מצום תשעה באב ויום הכיפורים אשר נאסר לילו כיומו. ומכל מקום, בעצה שעלה לישון נאסר באכילה ושתיה ואפילו אם התעורר קודם עלות השחר, אלא אם כן התנה בפרוש קודם שיש בדעתו לאכול ולשתות לפני עלות השחר.

ש - האם קטנים חייבים בתעניות הללו?

ת - קטן פחות משלוש עשרה ויום אחד, וקטנה פחות משתיים עשרה שנה ויום אחד, פטורים מכל התעניות הללו לבד מצום כיפור אשר יבואר אי"ה במועדו. אך משהגיעו לגיל זה, חייבים הם להתענות עם הציבור אפילו שלא הביאו עדיין שתי שערות. ומכל מקום, אין להאכיל את הקטנים אלא כדי צרכם ולא שאר מעדנות וממתקים, כדי שיתאבלו עם הציבור. במה דברים אמורים, כשהם מבינים במהות היום ויש להם דעת להתאבל, אבל כל שהם קטני קטנים שאינם מבינים כלום במהות היום, מותר להאכילם בכל דבר כדרכם בכל ימות השנה.

ש - האם חולה או זקן שתש כוחו, חייבים בתענית זו?

ת - חולה אפילו שאין בו סכנה, פטור מתענית זו. וכן יש לפטור זקן אשר תשש כוחו וקשה עליו התענית. וכמו כן, מי שצריך לאכול או לשתות עפ"י ציווי הרופאים אינו רשאי להחמיר על עצמו. אבל מי שחש בראשו או בשאר אבריו מחמת הצום אינו רשאי להפסיק את הצום אלא עפ"י הוראת חכם והכל לפי ראות עיני המורה.

ש - האם נשים מעוברות, יולדות ומניקות חייבות בתענית זו?

ת - מעוברת אשר מלאו שלושה חודשים להריונה, פטורה מתענית זו. וגם אם טרם מלאו לה שלושה חודשים אך מלאו ארבעים יום להריונה, אם מרגישה חולשה מיוחדת יש לפטורה מהתענית, אבל קודם שמלאו ארבעים יום להריונה דינה ככל הנשים, ועל כל פנים אם היא מצטערת ביותר ומרגישה חולשה גדולה נראה שיש להקל בה עפ"י הוראה חכם. וכן יולדות ומניקות שהן בתוך עשרים וארבעה חודשים (שנתיים) מיום שילדו, אע"פ שכבר הפסיקה להניס (או שלא הניקה כלל), פטורות מתענית זו.

ש - אם אין עשרה מתענים בבית הכנסת, האם מוציאים ס"ת בשחרית ומנחה לקריאת "ויחל משה", והאם החזן אומר "ענווה" בחזרת הש"צ בברכה, והאם הכהנים נושאים כפיהם במנחה?

ת - יש אומרים שאין מוציאים ס"ת שחרית ומנחה לקריאת "ויחל משה" אם אין שם עשרה מתענים. ואם חל בשני וחמישי מוציאים ס"ת בשחרית וקוראים בו בפרשת השבוע. ויש אומרים שאין צריך עשרה אלא די בשבעה מתענים בלבד, ויש מקילין אפילו בשישה מתענים, וכן המנהג להקל. ועל כל פנים, אין להעלות לתורה אלא מי ששרוי בתענית וכן ראוי להחמיר לגבי הקורא בתורה בתיקום האפשר. ואפילו היה העולה כהן יחיד לא יעלה לתורה אלא יצא החוצה לפני קה"ת, כדי שיעלה ישראל במקומו. וכל שכן שאין החזן אומר "ענווה" בברכה בפני עצמה בחזרת הש"צ, אלא אם כן היו שם לפחות שישה מתענים. וכן אין הכהנים נושאים כפיהם במנחה, בפחות משישה מתענים. והבהן עצמו לא ישא כפיו במנחה אם אינו מתענה, אפילו במקום שיש עשרה מתענים.

ש - האם מותר לשטוף הפה או לצחצח שיניים בתענית זו?

ת - ראוי להחמיר שלא לשטוף הפה או לצחצח שיניים בתענית, כן יבלע מן המים. ואם הוא רגיל בכך ויש לו צער גדול יש להקל בזה ובלבד שלא ימלא פיו מים וגם יזהר מאוד שלא יבלע אפילו מעט מן המים (ובתשעה באב ויום הכיפורים אסור לעשות כן בכל אופן).

ש - האם בעלי שמחה כגון חתן בשבעת ימי חופתו או אבי הבן ביום הטילה חייבים בתענית זו?

ת - הכל חייבים בתענית זו כולל חתן תוך שבעת ימי חופתו או אבי הבן ביום שנימול בנו או ביום שלושם לפדיון בנו. אולם בצום שנדחה, יש להקל בכל אלו.

ש - מי שאכל בשוגג או במזיד תוך כדי התענית, האם חייב להשלים את תעניתו?

ת - גם מי שאכל או שתה תוך כדי התענית בשוגג או במזיד, אפילו יותר משיעור כזית מזון ורביעית משקה, חייב להפסיק מיד ולהשלים את התענית עם הציבור. שכן וכי מפני שאכל שום, ימשיך לאכול שום?

הגנב והמכות בחלום

הצדיק רבי הניך מאלכסנדר הסתופף בצילו של רבי יצחק-מאיר, בעל חידושי-הרי"ם מגור. באחת מנסיעותיו לחצר רבו, והוא עדיין רבה של פראשניץ, התברר לו לתדהמתו כי צורר כספו נעלם. חיפש רבי הניך נואשות אחר צורר הכסף, חיפש בכיסי בגדיו, בתרמילו, חיפש גם בעגלה שבה נסע – אך כל מאמציו היו לשווא.

בצורר היה כסף רב, שנמסר לו על-ידי שניים מעשרי פראשניץ, אשר ביקשו להפקיד את כספם בידי איש נאמן. כיצד יביט בפני האנשים שסמכו עליו וכיצד ינחם על אובדן כספם? יותר מכך דככה אותו המחשבה כי קלושים הסיכויים להשיב להם את כספם, שכן הוא עצמו חי חיי דוחק ועצמו.

עם בואו לגור שיתף בצרתו את אנשי החצר. מיד עלה חשד כי העגלון שהסיעו מפראשניץ הוא הגנב. רבי הניך ביטל את דבריהם בהיגף-יד. "מכיר אני עגלון זה כאדם כשר וחלילה לנו לחשוד בכשרים", פסק.

זמן קצר לאחר מכן נכנס לחדר הרבי כדי לתת לו שלום, כנהוג. הרבי הבחין מיד בפניו הנפולות של רבי הניך ושאלו על כך. סיפר לו רבי הניך על הצרה שניחתה עליו. הרבי חייד אליו בעידוד. "אל דאגה", אמר, "כספך יושב לך בשלמותו".

פניו המיוסרות של רבי הניך העידו כי דברי הרבי לא הפינו את דאגתו. "בלי הכסף לא אוכל לחזור לפראשניץ", אמר.

"הלא כבר אמרתי לך כי הכסף יוחזר לך בשלמותו!", אמר לו הרבי בנימת קפיידה.

פנה רבי הניך לאכסניה שבה התארח. אחד החסידים, ר' הירש-לייב מוורשה, בא לבקרו בחדרו ומצאו אכול דאגה. מפעם בפעם פרצה ממנו אנחה כבדה. "אנחות אלה על שום מה!?", הביע ר' הירש-לייב את תמיהתו, "הרי רבנו הבטיח מפורשות כי הכסף יוחזר בשלמותו!?"

חלפו שלושה ימים. סביב רבי הניך ישבו קומץ חסידים, ששתו את דבריו בצמא. בין החסידים היה גם ר' הירש-לייב. לפתע נכנס אדם לבית-המדרש, הטיל צורר כסף על השולחן וחמק כלעומת שבה. רבי הניך קלט מיד כי זה צורר הכסף שאבד לו. אמר לחסידים שישבו עמו לתפוס את האיש ולהחזירו לבית-המדרש. כעבור כמה דקות הובא האיש, והנה נוכח רבי הניך כי אכן זה העגלון שהביאו מפראשניץ לגור. תפוס בידי החסידים עמד העגלון חיוור ומבוויש. לנגד עיניו ספר רבי הניך את הכסף, והתברר כי לא חסרה פרוטה. "ספר לנו כיצד הגיע הכסף לידיך ומה גרם

אורות עונג שבת

רוח הקודש של יהודה

'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה', כתב רש"י מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות, "ואל יחר אפך בעבדך" עם האותיות גימטריה "בא לטרוף אחי מהעבד", מבאר ה'בן לאשרי' הכוונה, שאלו הם היו הדברים הקשים שאמר יהודה ליוסף, הרי גם אתה היית עבד לפני המינוי שלך למושל מצרים והנך יודע מהו הקושי בזה, על כן באתי לטרוף ולהוציא מידך ולהציל את אחי בנימין שגם אתה היית בעבר עבד, כמו שכתב במדרש רבה (בראשית פ"ג, ו) רבי נחמיה אומר 'ויגש אליו יהודה' הגשה זו פיוס דכתיב 'ויגשו בני יהודה אל יהושע בגילגל לפייסו', ומכיון שדיבר עימו קשות הוצרך יהודה והוכרח לפייסו שלא יחרה אפו עליו. "כי כמוך כפרעה" גימטריה "תצא", הכוונה, ניצוצה ביהודה רוח הקודש ורמז לו שאתה אינך מצרי ולא תישאר במצרים, כמו שבאמת כך היה שעם ישראל הוציאו והעלו איתם את עצמות יוסף ביציאת מצרים, ואם כן הביאור כך 'כי כמוך כפרעה' "כמוך" שאתה תצא ולא תישאר במצרים שינצל מהטביעה בקריעת ים סוף ויהיה מלך אחר כך על העיר נינוה כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פ"מ"ג) אמר רבי נחוניא בן הקנה פרעה מלך מצרים באותו לשון שחטא בו באותו לשון עשה תשובה, במצרים אמר 'מי ה' אשר אשמע בקולו', ובקריעת ים סוף אמר 'מי כמוך באלים ה' מי כמוך נאדר בקדש', וקיבל הקב"ה את תשובתו והצילו מבין המתים בים סוף, שנאמר 'כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך וכו' ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כוחי ולמען ספר שמי בכל הארץ', ומשם הלך ומלך על העיר נינוה, וכשנשלח יונה הנביא היו אז אנשי נינוה רעים וחטאים לה' בעריות ובגזל, והמלך בזמן ההוא היה פרעה ומיד ירד מכיסאו וקרע בגדיו ולבש שק ואפר, והכריז על צום שני ימים ומי שעובר על ציווי המלך יישרף באש, והיו שם קכ"ג אלפי ילדים בוכין לאמותיהם שרוצין אוכל, וארבעים שנה האריך הקב"ה אפו עמהם כנגד ארבעים יום ששלח את יונה ולאחר ארבעים שנה הם שבו למעשיהם הרעים ופשעו וחטאו הרבה יותר ונענשו שנבלעו חיים באדמה כפגרים מתים בשאול תחתיה שנאמר 'מעיר מתים ינאקו'.

תענית עשרה בטבת יחול ביום שלישי

תחילת הצום: עם עלות השחר בשעה 5:35
סיום הצום: בשעה 17:08

לך להשיבו", הורה רבי הניך לעגלון. נאנח העגלון והחל לספר: "מעולם לא שלחתי ידי ברכוש הזולת. ואולם בהגיענו לגור, בשעה שירד כבודו מהעגלה, נפל הצורר מכיסו. הרמתי והצאתי לתוכו. למראה הכסף הרב הסתנוורו עיניי. בת יש לי, שהגיעה לפרקה, ובשל עוניי איני מצליח למצוא לה חתן הגון. באותו רגע גבר עליי יצרי". באומרו זאת פרץ העגלון בבכי נסער.

לאחר שנרגע במקצת, המשיך וסיפר: "דפקתי בסוסים והאצתי את דרכי לשוב לפראשניץ. בהגיעי הייתי טרוד ועייף. נפלתי על מיטתי ושקעתי בשינה עמוקה. לפתע נראה אליי איש זקן, בעל פנים מאירות והחל לגעור בי בקול קשה: 'גנב! החזר את הכסף לרב העיר!'. התעוררתי ומיד חזרתי לישון. אך הזקן לא הרפה. שוב הופיע בחלומי, הפעם החזיק בידו מקל והחל לחבוט בי. 'קום', קרא אליי, 'החזר את הכסף לבעליו, ולא – כך מוות אתה!'.

"הבטחתי לזקן כי מיד, בשוב הרב לפראשניץ, אחזיר לו את כספו. 'שלגים יורדים, רוחות מנשבות והקור חודר לעצמות; איך אוכל כעת לחזור לגורי', הסברתי לזקן. דבריי לא שכנעוהו. 'סע תכף ומיד!', צעק עליי והוסיף להכותני במטהו. לא הייתה לי ברירה אלא לקום ממיטתי ולצאת לדרך. והנה אני עומד כאן לפניכם בוש ונכלם, מחזיר את הגנבה".

שקט השתרר בבית-המדרש כשסיים העגלון את וידויו. "אין בליבי עליך, וטוב עשית שהחזרת את הכסף", נענה רבי הניך. "אולם עצה לי אליך", הוסיף ואמר, "מכיוון שבאת לכאן כמה פעמים ומעולם לא נכנסת פנימה לראות את הרבי, הבה ניכנס יחדיו, אתה ואני, אל הרבי. כך, לפחות, יצא דבר טוב מכל הסיפור הזה".

הסכים העגלון להצעת רבי הניך. כעבור שעה קלה נכנס אל הקודש, בלוויית רבי הניך. כשראה העגלון את הרבי, נסוג לאחוריו בבהלה. הרבי הביט בו בחיך קל והוא נרגע. העגלון העז להתקרב אל הרבי ואז שאל בלחש: "מדוע הכה אותי?".

הצדיק הרים את קולו: "וכי סבור אתה שהעולם הפקר ואיש כל הישר בעיניו יעשה! חשבת שלית דין ולית דין? טעות מרה בידך. העולם הוא עולמו של הקב"ה אשר קבע לו חוקים וכללים. יש דין ויש דין!". כעבור שהות קצרה הוסיף הרבי ואמר: "סע לשלום וקבל עליך לעשות מהיום והלאה את מלאכתך ביושר ובנאמנות ואזי ייטב לך".

לאחר מכן שב רבי הניך אל חברת החסידים שהמתנה בחוץ וסיפר בהתפעלות עצומה על שאירע בתוך החדר. "מופת כזה, נאה היה לבעל-שם-טוב בכבודו ובעצמו!", הפטיר.

לעילוי נשמת

הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל
בר עליה ז"ל
והרבנית רחל טריקי ע"ה
בת סימי ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.